

העור והרוטב פרק תשיעי חולין

קבו.

עין משפט נר מצוה

ס א מיי פ"ב מהל' שאר
אבות הטומאות הליה:

ענין רש"י

ביביוט"ש בונים (חיות).

שיטה מקובצת

א כל מקום ששורץ
או אינו אומר ששורץ
אלא ששורץ כל המשורץ:
ב ח"ד הצב למינהו.
ג עין ר"ש ריש מ"ס
כ"ב להביא הערוך
וכי יצא ערוך כך צריך
להיות מנוקד: ד אף
ביום הוא שט עכבר
הארץ: ה דה"ק על הארץ
שטמא ואפילו עכבר הים:
ו עכבר וניחא לן למדרש:
ז דמרבית מן הים
לשומאה: ח כתיב ששורץ
המשמע כל מקום ששורץ:
ט לפסוק זה דעב למינהו
משום דמיירי בסלמנדרא:
י חיות המצויות באותו
מקום. י"ב בקצת פירושי
רש"י ז"ל כ"י כתוב ביבוי
דגרש חיות המצויות בנרש
ע"כ: י"ג אנשי וועד הן
הביאו וכו' דאוחתן של
וועד מוויני כלאים היו
לישנא אחרני וועד אינו
מקום רשעים אלא רב
הונא ויהא תמנה שראה
ערוך ויצא מנחש א"ל
ר"ש חסדי אין לחמוה
דברו שכך אמר הקב"ה
הם הביאו וכו' אבריות
קאי אני לא בראתי כלאים
והם הבריות כימי ענה
הרבינו כלאים ויצא מהם
פרד ובאותו יום גורתי
עליהם גורה זו להורבות
להם מוקים והכי דריש
ליה כבאשית רבה (פ"ט)
פ"ט מה עשה הקב"ה
בימי ענה הביא חכיא
נחש וזווגו לתרוץ צב
ויצא מן ערוך: לא היה
אדם שהכתו פרה לבנה
וחיה לא היה אדם שנשכו
ערוך חיה: י"ד והאין יצא
אותו ערוך מצב ומנחש
נס בתוך נס חדא דאי
נמי תשמישן שוה נס הוא
שמינת את מינו וכו' על
שאנו מינו ועוד חס"ד:
י"ה פ"י בקונטרס מין חיות
שקורין ביבונאש:

תלמוד דומר בשרין. וא"ת למה לי קרא דצטרך ממילא כיון
דאיכא לאקושי לקולא ולחומרא לחומרא מקשיני דהא
לעיל אי לא על הארץ למעוטי עכבר שדים הוא אולינן לחומרא
ואומר רבינו יתכן דלצטרך צטרך לעכבר שחזיו צטר וזליו אדמה
משום דהשורץ משמע טפי כל שהוא.

משרץ: מזה י' הבא ומה י' הבא.
ומי"מ אצטרך השורץ כל מקום ששורץ
דלח נמעט מעל הארץ תרוייהו ירד
ליס ועכבר שדים: ה"ג ביבוי דנרש
אינו מן הישוב. פירש צקונטרס י'
צ"ב רש"י צ"ע ש' ש' לוקים עליהן
משום שהרץ השורץ שהן גלות צמיס
ור"ת אומר דגרסינן ציבוי ונרש
ועיריות הן כדמשמע צילד מעצבין
(ע"ב"ז 97 ד). ה"ג מנעלות ומורדות
י' ציבוי ונרש אולינן וצ"ק דסוק יועל
(97 י'). ג"כ ירד שמשון תמנתה יועל
יהודה תמנתה אמר רב פפא חדא
תמנת הו"ל דמהאי גיטא סלקי ומהאי
נחמי ו' כמו [שם] ורדיניא וציבוי
[שוקא] דנרש וקאי הכא אקרא דלייתי
לעיל האזינו כל י' ויש' חלד וקאמר דמי
אינו מן הישוב כלומר בכלל י' ויש'
חלד כי רשעים הם וכיוצא בזה אמר
פ"ק דקדושין (97 מ:). כל שאינו לא
צפה תרתי על הארץ כתיבי ו' ת"ר י' הצב
למינהו להביא ו' הערוך ו' וכן הנפילים
וסלמנדרא וכשהיה ר"ע מגיע לפסוק זה
אומר מזה רבו מעשך ה' יש לך בריות

גדלות בים ויש לך בריות גדלות ביבשה שבים אילמלי עולות ביבשה
מיד מתות שביבשה אילמלי יורדות לים מיד מתות יש לך בריות
גדלות באור ויש לך בריות גדלות באור שבאור אילמלי עולות לאור
מיד מתות שבאור אילמלי יורדות לאור מיד מתות מה רבו מעשך
ה' תנו רבנן כל שיש ביבשה יש בים חוץ מן החולדה אמר ר' זירא מאי
קראה האזינו כל י' וישבי חלד אמר רב הונא בריה דרב יהושע ביבוי
דנרש אינו מן הישוב אמר רב פפא בשמתא נרש תרביה משכיה
ואליתיה ארץ ארץ שמעי דבר ה' אמר רב פפא לא אבה נרש שמוע דבר
ה' אמר רב גידל אמר רב נרשאה נשקד מני ככך נהר פקודאה לויך
מגלימא שפירא דחזי עלך פומבדיתאה לויך אשני אושפיזך אמר רב הונא בר
תורתא פעם אחת הלכתי לוועד וראיתי נחש שהוא כרוך על הצב לימים יצא
ערוך מביניהם וכשבאתי לפני ר' שמעון החסיד אמר לי אמר הקב"ה הם
הביאו בריה שלא בראתי בעולמי אף אני אביא עליהם בריה שלא
בראתי בעולמי והאמר מר כל שתשמישן ועיבורן שוה יולדין ומגדלין זה מזה
וכל שאין תשמישן ועיבורן שוה אין יולדין ומגדלין זה מזה אמר רב ג' נס
בתוך נס האי פורענותא הוא מאי נס בתוך נס לפרוענות: **מתני'** האבר
והבשר המדולדלין בבהמה מטמאין טומאת אוכלין במקומן וצריכין הכשר
נשחטה

מעלי הדם על ידי כשפים והסך מדמו אין האור שולט בו וקיס ליה לר"ע דמינא דצ' הוא: לפסוק זה. י' משום דמיירי בסלמנדרא: יש
לך בריות גדלות באור. סלמנדרא: יושבי חלו. הארץ שהוא מקום מיושב לחולדות: ציבוי דנרש. י' חיות המלויות צלותו מקום
ציבוי צ"ע: אין מן הישוב. אין גדלות אלא צמיס: כדמשמע נרש. כלומר כל י' וישביה כדשעים כולם יהיו צמיס: תרביה משכיה
ואליסיה. החלב והעור עם הבשר והאליה כלומר כולן קטן כגדול: לא אבה נרש כו'. לפי שכולן היו רשעים: נרשאה נשקד מני נדך.
אם נשקך אחד מיושבי נרש מנה שניך אם תמנאס כולם כי מוחזק גנב הוא: נהר פקודאה. אם מיושבי נהר פקוד: לויך. נתלוה עמך
דדרך: מגלימא שפירא דחזי עלך. מחמת שראה לך טלית נאה ודעתו לגונבו תחזר עמך: אשני אושפיזך. שלא ידע היכן תשכב שגנבים
מומחין הם: לוועד. מקום רשעים ומרביעי כלאים: כרוך על הצב. כל שעה היה מנוי אללו והיה נוקק עמו כדלמיינן בקדושין (97 ע:)
דכרוכין אחריה וצבורות (97 ד). חזיר שצרוך אחר רחל כלומר נמשך ושובן אללו תמיד: י' ערוך מביניהם. והיה נושך בני אדם וממית
כדלמיינן צבורות (97 ג). גבי ערוך דרבי חנינא בן דוסא: אנשי וועד הן הביאו כו'. י' מוויני כלאים היו: אף אני אביא עליהם בריה
כו'. והיינו ערוך: שמשמשין שוה. שמשמשין שוה. פנים כנגד פנים כגון אדם או פנים כנגד עורף כגון צהמה: י' עיבורן. ימי עיבור:
יולדים זה מזה. מתעצרים זה מזה: ומגדלין. מניקים זה זה. וימי עיבורו של פנים אינו שוה לא לשרץ ובהמה והיא כדלמיינן צ"ק
דצבורות (97 ד). שועל וכל מיני שרצים לשעה חדשים ונחש לשבע שנים ואמרינן התם ולאיתו רשע נחש לא מלינו חזר י' ויהי אף לא איתו ערוך
מאז ומנחש: נס בתוך נס לפרוענות. כדי ליפרע מן הרשעים: מתני' המדולדלין צהמה. נתלש ממנה אבר צטר גדיס ועלמות או
נתלש ממנה צטר לצדו ועדיין הן מעוררים זה במקלת. יש הפרש בין אבר מן החי לצטר מן החי שהאבר מנומא אדם ולכיס כגולה
והצטר שאינו אבר טהור מכלום כדליפנין לקמן צפירין (97 קמ:). ע"פ שהן מחוברין אם חיסב עליהן להאכילן ל' לעובד כוכבים היו
אוכל לקבל טומאה ולטמא אחרים טומאת עממן אין בהן עד שיתלשו כולן כדליפנין בגמרא [ע"ב] אכל מקבלים טומאה מן השרץ ומטמאין זה את
אחרים: וצריכין הכשר. לצב צמיס פעם אחת לאחר שדלדלו ושוב מקבלים טומאה עולמית. וליכא למימר דהאי אבר שסופו לטמא
טומאה חמורה דאינו מטמא טומאת אבר מן החי עד שימות ושמה לא יכא לידו טומאה חמורה דשמה ישחטנה ואין שחטנה עושה ניפול:

נשחטה

ס"ל השורץ. הוה ליה למימר וזה לכס הטמא צטרך הארץ וכתיב
צטרך השורץ על הארץ חיימר ליה השורץ לדרוש כל מקום שהוא
יכול לשרוך לרחוש ולנוע והרי אף ציס הוא שט י' שמינו עכבר
הארץ הלכך ע"כ על הארץ למין הארץ הוא דלמא ולאו למעוטי ירד
ליס: או אינו. אומר השורץ לדרשה

זו אלא למעוטי עכבר הנוצר מאלדמה:
ש'ין פרה ורצה. כלומר שלא היה
מפריה ורצה של עכבר לפי שנוצר
מאליו הואיל שאינו משרץ טהור דהאי
שורץ לשון פרו וישראל הוא (שמות א)
ולא לשון ריחוש ויענוע ולעולם
ירד ליס לא יטמא דהיי קאמר על
הארץ ואפילו עכבר היס ירד ליס
לא יטמא ואפילו של יבשה והשורץ
ופרה ורצה יטמא שאינו שורץ לא
יטמא: ודין הוא. דלא נימעטיה
מכלל טומאה ולא נדרוש הכי דהא
טימא כל ששמו עכבר וניחא וליה
לנדרש השורץ לצדו ירד ליס ולא
למעוטי האי. ולקמיה פריך הא מטמר
עכבר היס ממיטעא דעל הארץ
ומאי חזית דמיטעא לעכבר היס ורצוי
לירד ליס: **ש'ין הוא.** קרא יתירא הוא
דהא כתיב י' צמתייהו אלה הטמאים
לכס צבל השרץ: ואימא השורץ.
לא דרשינן ליה הכי כל מקום שהוא
רוחש ולרבות עכבר הארץ שירד ליס
אלא הכי דרשינן השורץ כל שהוא
פרה ורצה לרבות עכבר היס ומיעוט
דעל הארץ דמשמע על הארץ יטמא
ולאו שרץ היס אלא לאורוי דלחד זה
ואחד זה על הארץ יטמאו ירדו ליס
אין מטמאין: א"ל ומאחר דשויסיה
ליס מקום טומאה. דמרבית י' מין
היס לטומאה: מה לי. צעודו ציס
מה לי יכא לתוך אין נוח לדרוש
המקראות צמדה זו אלא לומר דכר
המקובל: ופרכינן הא על הארץ
מיצעני ליה להוליא ספק טומאה
לפה. שרץ מת קף על המיס ספק
נגע ספק לא נגע אף צרשות היחיד
ספקו טהור ומהאי קרא נפקא לן
צפרק בתרא דנויר (97 סד). כתיב
י' השרץ על מקום ששורץ ואפילו על
המיס וכתיב על הארץ הא כילד כאן
צטומאת דהאי כאן צטומאת ספק:
ערוך. מן הכז ומן הנחש הוא צא
דלקמן: וכן הנפילים. שרץ מין
צב: וסלמנדרא. שרץ הנוצר מן האור

ההלים קד כד
שמעו זאת קל
העממים האזינו כל ישיבי
ההלים מט ב
ארץ ארץ ארץ שמעי
דבר י' ירימיה כה כט

תורה אור השלם
1. וזה לכה הטמא
בשרץ השרץ על הארץ
החלד והעכבר והצב
למינהו: ויקרא י' כט
2. מה רבו מעשך י'
בלם בחבמה עשית
מלאה דארץ קניןך.
ההלים קד כד
שמעו זאת קל
העממים האזינו כל ישיבי
ההלים מט ב
ארץ ארץ ארץ שמעי
דבר י' ירימיה כה כט

נשחטה